

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

Pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Beneficiul de discuțiune al asociațiilor în nume colectiv,
de d. *Dimitrie G. Maxim.*

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ :

Casațiunea franceză, camera reclamațiunilor : *Max Lebandy cu Bohœuf, pentru daune, cu o adnotațiune, de d. D. Alexandresco.*

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ :

Curtea de apel din București, s. III : *Traian D. Voinescu și Anastase Niculescu cu Ministerul Domeniilor. Informațiuni.*

BENEFICIUL DE DISCUTIUNE

AL

ASOCIAȚILOR ÎN NUME COLECTIV

În evoluțiunea societății în nume colectiv se observă că această instituțiune, cu toată responsabilitatea nemărginită și solidară a tuturor asociațiilor ce o compun, tinde ca ori-ce organism viețuitor, să trăiască independent, să se separe de persoanele ce 'i-au dat naștere.

Această tendință spre o viață aparte de cea a soților este formal consacrată de legiuirile moderne, care caută să menție traiul societății și să o apere de diferitele întâmplări ce apasă fie asupra vieții fie asupra averii soților. Ast-fel, excluderea unui asociat, falimentul chiar a tuturor soților solidari nu atrage după sine disoluțiunea sau falimentul societății, după cum deasemenea se poate, ca prin convențiune între soți, societatea să se menție cu moștenitorii chiar după moartea unuia sau mai multor dintre asociați ⁽¹⁾.

Caracterul esențial al societății în nume colectiv consistă în această solidaritate nelimitată a asociațiilor. Creditorii societății pot urmări silnic averea societății pentru satisfacerea angajamentelor aceștia, înlăturând creditorii particulari a fie cărui din soți. Ei pot urmări chiar și averea asociațiilor pentru asemenea datorii a societății, ca unii ce sunt solidar răspunzători, (art. 77 al. 1 și 106 Cod. comercial).

Dar în ce condițiuni se pot face aceste urmăriri individuale? Cu alte cuvinte, creditorii sociali pot urmări ei în acelaș timp și după placul lor averea socială și averea unuia sau altuia dintre asociați?

După regulile solidarității stabilite de dreptul comun, fie care din datornicii solidari pot fi constrânși la plata întregii datorii după capriciul și voia creditorului; așa că, dacă ar trebui să aplicăm acest principiu, creditorii în asemenea situațiune ar putea să urmărească în principal, *aequae principales*, pe unul sau altul din soți pentru datoriile societății (art. 1041 Codul civil). Această soluțiune este chiar stabilită prin noul Cod comercial german, care pune pe aceiaș linie

sebite de cele-lalte, falimentul unui soț atrage falimentul societății, principiu controversat după legislațiunile francesă și belgiană în lipsă de texte exprese. După Codicele rus, întreprinderile comerciale conduse de societățile în nume colectiv, nu numai că continue cu erezii asociațiilor decedați, dar pentru a face chiar posibilă această continuare, asociații sunt îndatorăți de a desemna persoana ce trebuie să 'i înlocuească după moartea lor. (art. 73 Cod. comercial rus). Legiuitorul comercial bulgar sa contrazis în dispozițiunile ce le-a edictat în această cestiune. În art. 101 al. 6 zice că societățile în nume colectiv se disolv chiar prin falimentul unuia dintre asociații solidari, ear în articolul 809, în materia specială a falimentului, uită această regulă, spunând că chiar falimentul tuturor soților solidari nu atrage pe cel al societății. Voiți explica cu altă ocașie cauzele acestei contraziceri. Semnalez însă această încurcătură ce a creat legea judecătorilor bulgari spre a arăta că și legiuitorii cei mai noi când se grăbesc introduc dispozițiuni cu duple înțelesuri.

(1) Art. 189, 193 și 868 Cod. com. român; 187, 191 și 848 Cod. italian; 222 Cod. spaniol, 219, 120 Cod. portugez; 17 Cod. belgian; 106 și 98 al. 2 Cod. ungar; 140 și 131 Cod. nou comer. german; 573 și 576 Cod. svițeran asupra obligațiunilor. Observă că după legile spaniolă, portugeză, ungară și germană în deo-

răspunderea societății cu cea a soților: facultatea creditorilor sociali de a urmări datoria din averea particulară a unui asociat sau altuia nu este subordonată condițiunii de discuțiune a bunurilor sociale, sau vre-unei somațiuni prealabile sau acțiunii contra societății pentru recunoașterea creanței, (art. 128 și 129 Cod. com. german ⁽²⁾).

Cele-l'alte legislațiuni străine au admis soluțiuni variate asupra acestei cestiuni. Ast-fel: legile comerciale rusă, bulgară și ungară admit urmărirea absolută a asociațiilor solidarî pentru datoriile societății; ⁽³⁾ legile svițerană și spaniolă nu invoesc urmărirea bunurilor particulare ale asociațiilor pentru obligațiunile societății de cât după ce se dovedește că urmărirea bunurilor sociale a ramas fără rezultat, ⁽⁴⁾ și în fine, legea belgiană oprește urmărirea asociațiilor mai înainte de a se fi obținut o condemnațiune în profitul lor contra societății ⁽⁵⁾.

Cestiunea, în lipsa unui text formal, este controversată în Franța. Jurisprudența nu este fixată în mod definitiv. Sistemul ce pare însă că prevalează, este acel care în baza equității, subordonează urmărirea asociațiilor condițiunii punerii în întârziere prealabile a societății și care poate fi constatată prin protest, comandament, somațiune sau chiar acțiune în justiție ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ «Die Gesellschafter nicht fordern dürfen, dass die Gläubiger sich vorerst an das Gesellschaftsvermögen halten-als Gesamtschuldner, so dass kein Gesellschafter etwa bloss auf einen Antheil der Gesellschaftschuld haftet-unbeschränkt». *Cosack*, «Lehrbuch des Handelsrechts», 1898, pag. 536. Totuși, art. 129 din Codul comercial german stabilește excepțiunile ce le poate opune asociatul:

«Când un asociat este urmărit în baza unei obligațiuni a societății, nu poate valorifica de cât acele excepțiuni personale care pot fi invocate chiar de către însăși societatea.

«Asociatul poate se refuse a da satisfacție creditorului atât cât societatea este în drept de a contesta validitatea actului «juridic ce servă de basă obligațiunii». (art. 770 Cod. civ. ger.).

«Aceași facultate este rezervată asociatului atât cât creditorul poate să fie plătit prin compensațiune cu o creanță a societății ajunsă la scadență».

⁽³⁾ Art. 79 Cod. com. rus; 88 Cod. ungar și 91 Cod. bulgar.

⁽⁴⁾ Art. 564 al. 3 Cod. federal și 237 Cod. spaniol.

⁽⁵⁾ Art. 122 Cod. belgian.

⁽⁶⁾ *Lyon Caen et Renault*, «Traité de droit commercial», II, pag. 192. Teoria autorilor *Delamarre et Lepoitvin*, «Traité de droit comm.», III No. 26, este îmbrășoșată însă de o mare parte de jurisconșulți: *Bravard Veyrières*, «Traité de droit comm.», I, pag. 221; *Alauzet*, «Comm. du code comm.», II, No. 522; *Pont*, «Des sociétés civ. et comm.», II, No. 1406.

Această teorie pretinde că chiar după art. 22 din Codicele comercial francez, obligațiunea asociațiilor nu este a unor adevărați codebitori solidarî cu persoana juridică ce o reprezintă dar a unei obligațiuni *subsidiare* societății, așa că aso-

Codicele nostru comercial urmând în această privință Codicele italian, a rezolvit în același mod această cestiune, și astfel în aliniatul 2 al articolului 106 a dispus următoarele:

«Creditorii societății nu pot pretinde să fie plătiți de asociați cu din averea lor, mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății ⁽⁷⁾».

Dar ce însemnează aceste cuvinte: «mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății»? Un fapt este sigur, că legiuitorul a înțeles ca asociații în nume colectiv să nu poată fi urmăriți personal mai înainte de a fi pusă societatea în întârziere. Și aceasta cu drept cuvânt, căci se poate întâmpla ca asociații să fie în depărtare de sediul societății; dênșii, de ordină, ocupați în alte direcțiuni și lăsând un administrator, acesta este mai mult în măsură de a cunoaște afacerile speciale ale societății, de a avea la îndemână actele și registrele sale și deci a se apăra în cunoștință de cauză.

Cestiunea însă, chiar după acest text, a mai rămas supusă discuțiunii. În sistemul actual al Codicelui, prin cuvintele de care se servește, trebuie să înțelegem că legiuitorul a voit ca urmărirea averii soților să fie precedată de o condemnațiune și executare în regulă fără rezultat al bunurilor sociale? Cu alte cuvinte, legiuitorul a acordat asociațiilor solidarî un drept de discuțiune propriu zis, sau a cerut numai creditorilor sociali introducerea acțiunii în contra societății, orî și obținerea hotărîrii pentru recunoașterea dreptului pretins?

Nu știu dacă Curțile și tribunalele noastre au avut până acum ocaziune de a se pronunța asupra acestei cestiuni. Doctrina se pronunță în mod variat. D-l Toneanu, în Comentarul asupra Codicelui comercial zice: «creditorii societății sunt datori mai întâi să cheme în judecată pe societate și numai atunci când se va lua o hotărîre în contra ei, pot să aibă recurs în contra asociațiilor» ⁽⁸⁾. D-l Maniu nu recunoaște terțiilor persoane dreptul

ciații personal solidarî nu pot fi urmăriți asupra bunurilor lor personale de cât după ce n'a mai rămas nimic din avutul social, *qu'après epuishment de l'avoir social*.

⁽⁷⁾ Al. 2 al art. 106 din Codul italian este redactat în același sens: «Tuttavia i creditori della società nos possono pretendere il pagamento dai singoli socii prima di aver esercitata l'azione contro la società».

⁽⁸⁾ «Tratat de drept comercial», I, pag. 286.

de a traduce în mod arbitrar pe asociați înaintea justiției, fără a discuta mai întâi patrimoniul social⁽⁹⁾. Alții pretind că creditorii sociali a unei societăți în nume colectiv, având obligați mai mulți debitori solidari, societatea ca fiindă juridică și fie-care din soții ce o compun, pot să urmărească după plac, fie societatea, fie pe asociați, pentru că acești din urmă se confundă în totul cu cei d'întâi.

Este de regretat că legiuitorul nostru și de astă dată a tradus pur și simplu textul italian, fără să resolve această controversă, ce s'a ivit în Italia, chiar în 1883, în anul punerii în aplicațiune a Codicelui ce 'i-a servit de model⁽¹⁰⁾.

Spre a rezolvi cestiunea ce ne-am propus, observăm că și legiuitorul nostru consideră obligațiunea solidară la care sunt supuși asociații unei societăți în nume colectiv, ca o obligațiune subsidiară, ca o garanție pentru cei de al treilea, în cazul când fondul social — care formează gajul lor comun — nu va fi suficient spre a fi achitați. Aliniatul 1 al articolului 77 din Codice ne spune în realitate, că obligațiunile sociale sunt *garantate* prin responsabilitatea nemărginită și solidară a asociaților, ceea ce însemnează că patrimoniul social răspunde în mod principal și numai dacă capitalul social este insuficient, creditorii sociali pot să urmărească și să vândă silnic averea asociaților. Acest caracter special de răspundere subsidiară pentru obligațiunile sociale, desemnat în acelaș mod și în Codicele italian⁽¹¹⁾, nu'l mai găsim în legislațiunea germană și în celelalte legiuri europene cari au admis sistemul absolut

(9) «Dreptul comercial». I, pag. 177. Autorul nu insistă asupra cestiunei așa că nu putem pricepe sistemul ce'l îmbrățosează. «Dacă societatea nu *satisface* obligațiunile ei, creditorii pot urmări pe soți». Dar controversa consistă tocmai asupra cestiunei de a se ști ce însemnează această satisfacere? Căror condițiuni sunt supuși creditorii sociali pentru a urmări pe soți? Nu voește să ne lămurească autorul, după cum n'a voit nici legiuitorul.

(10) În zadar ne am încerca să cercetăm desbaterile Adunărilor legiuitoare, căci n'a urmat nici o discuție asupra acestui articol. *Monitorul Oficial*: din 29 April 1886, «Desbaterile Senatului», pag. 831 și «Desbaterile Camerei, idem din 10 Decembrie 1886, pag. 149. Asupra controverselor ce a existat în Italia asupra acestui articol, înainte de 1887, a se consulta: *Angelo Sraffa*, «Studi di diritto commerciale», pag. 59 și urm.

(11) *Art. 76 al 1°*: «La società in nome collettivo, nella quale le obbligazioni sociali sono *garantite* dalla responsabilità illimitata e solidaria di tutti i socii».

al răspunderii soților alătura cu societatea⁽¹²⁾.

De altmintrelea, însuși legiuitorul nostru prin expresiunile de care se servește în articolul 106: «exercițiul orî intentarea unei acțiuni», înțelege adese-orî nu numai reclamațiunea introdusă în justiție pentru recunoașterea unui drept dar și toate celelalte acte ce sunt necesare pentru a ajunge la executarea sentinței care recunoaște dreptul⁽¹³⁾. Când se ridică o contestare ast-fel că pentru a face să se respecte dreptul nostru trebuie să recurgem la justiție, atunci chiar exercițiul acesta al dreptului nostru în justiție ia denumire de acțiune și dēnsul cuprinde, deosebit de introducerea cererii, toate actele judiciare chiar cele executive și care concură împreună potrivit regulilor de procedură, spre a obține rezultatul, adică valorificarea dreptului.

Jurisprudența italiană în mare parte și autori celebri ca Vivante, Vidari și Calamandrei admit același sistem, susținēnd în mod unanim că executarea averii soților de către creditorii sociali trebuie să fie precedată de discuțiunea patrimoniului social. «În zadar se invoacă regulile responsabilității solidare, zice Vivante, pentru că legea nu spune că soții și societatea sunt solidar răspunzători, dar zice numai că soții sunt responsabili între dēnsii pentru garantarea obligațiunilor sociale, și această garanție este regulată astfel în cât creditorii se pot ajuta de dēnsa numai după ce au exercitat acțiunea contra societății»⁽¹⁴⁾.

* * *

După dispozițiunile dreptului civil garantul nu poate usa de beneficiul discuțiunei, dacă nu'l invoacă de la cele dintâi lucrări îndreptate contra sa, și chiar în cazul când se conformează acestei

(12) În art. 105 din noul Codice german nu se mai vorbește de garanție: «Wenn bei keinem der Gesellschafter die Haftung gegenüber die Gesellschaftsgläubigern beschränkt ist». În acelaș mod în celelalte legi și chiar în legile spaniolă și belgiană: Art: 64 Cod. ungar; 77 Cod. rus; 70 Cod. bulgar; 552 Cod. svițeran; 127 Cod. spaniol; 17 Cod. belgian și 22 Cod. frances.

(13) Legiuitorul nostru comercial se servește în mai multe texte de expresiunile: «exercițiul orî intentarea unei acțiuni», în sensul general al îndeplinirii tuturor actelor judiciare cerute pentru a ajunge la valorificarea dreptului. A se vedea articolele: 349, 400 și 898 Cod. comercial.

(14) *Vivante*, «Trattato di diritto commerciale», I, pag. 372; *Vidari*, «Corso di diritto comm.», I, pag. 690; *Calamandrei*, «Delle Società», I, pag. 297; *Ottolenghi*, «Il Codice di commercio», II, 304; *Sraffa*, op. cit. pag. 75. Vezi totuși și jurisprudența contrară citată de *Ingaramo*, în: «Giurisprudenza commerciale», 1894, pag. 106.

cerințe, fidejussorele trebuie să indice creditorului averea debitorului principal și să anticipeze spese urmării pentru punerea în lucrare a executării (art. 1664 — 1665 Cod. civ. ⁽¹⁵⁾).

Și atunci, fiind că am susținut că asociații în nume colectiv au dreptul de a discuta bunurile sociale când sunt urmăriți în principal spre a plăti o datorie a societății, mă întreb, dacă acest drept de discuțiune are caracterul favoarei pe care legea comună îl acordă garantului, adică dacă trebuie a fi regulat de articolele 1664 și 1665 din Codicele civil?

Beneficiul discuțiunii acordat asociațiilor prin articolul 106 din Codicele comercial este și el supus condițiilor prescrise pentru garant de Codicele civil? Cred că nu, pentru că legiuitorul în această materie n'a impus asociațiilor în exercițiul acestui drept vre o altă îngrădire după cum s'a impus fidejussorelui după dreptul comun. Dispozițiunile Codicelui civil se aplică în materie comercială numai acolo unde legiuitorul n'a introdus măsuri speciale, potrivit caracterului distinctiv al instituțiilor comerciale; și aci, avea de determinat condițiunile beneficiului de discuțiune acordat unor datornici solidari, cărora nici nu le este acordată această favoare după dreptul comun. Prin urmare, nu putem aplica regulile privitoare la fidejussione, care nu sunt întocmite pentru garanții solidari. Și de altfel, însuși articolul 106 din codicele comercial vorbește pur și simplu de o prealabilă urmărire, de exercițiul acțiunii contra societății, dar nu adaugă că acest drept este regulat de dispozițiunile speciale ale fidejussionei.

În resumat, art. 106 din Codicele comercial trebuie interpretat în sensul că acțiunea creditorilor sociali pentru obligațiunile societății, în contra asociațiilor în nume colectiv este subsidiară; adică, ei sunt datorii mai întâi se exercite acțiunea lor în contra societății, și să o execute pentru satisfacerea dreptului lor, și numai în urmă, dacă nu sunt plătiți din fondul social, numai atunci se pot adresa la asociați. Aceștia, se bucură de beneficiul de discuțiune pentru a îndruma pe creditorii sociali mai întâi în urmă-

rirea bunurilor sociale; și în exercițiul acestei favorii, ce li se acordă de legea comercială, nu sunt supuși ca fidejussorii comuni vre unei condițiuni exprese.

Dimitrie G. Maxim

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CASAȚIUNEA FRANCEZĂ

Camera reclamațiunilor

Audiența de la 21 Martie 1899

Președenția D-lui T A N O N, Președinte

† Max Lebaudy cu Bobœuf, pentru daune.

Minor.—Lesiune.—Rescisiune.—Obligațiunii «quasi ex delicto». — Responsabilitate. — Art. 1305, 1310 (1157, 1162 C. rom.).

Dacă, după art. 1305 și 1310 C. C. (1157, 1162 C. rom.), minorul neamancipat are acțiunea în rescisiune pentru simplă lesiune în contra orî căreî convențiunii, acest minor răspunde însă de delictetele sau quasi-delictetele comise de densusul.

Astfel, minorul care a acceptat un bilet la ordin și care l'a postdatat în mod fraudulos, pentru a induce pe terți în eroare asupra capacității sale, comite un delict, și ca atare, trebuie să fie condamnat a plăti suma prevădută în acest efect.

Max Lebaudy făcând recurs în casație contra unei decisiunii a Curței din Paris, cu data din 4 Mai 1897, dată în folosul D-lui Bobœuf, Camera reclamațiunilor a Curței de casație din Franca, ascultând raportul D-lui consilier Lardenois, pledarea D-lui avocat Sabatier și concludsiile conforme ale avocatului general Melcot, a dat următoare decisiune:

Curtea,

Asupra motivului de casare tras din violarea art. 1307, 1310, 1312 Cod. civil (art. 1159, 1162, 1164 C. rom.).

Considerând că dacă, după art. 1305 și 1310 din Codul civil (art. 1157 și 1162 Cod. rom.), minorul neamancipat are acțiunea în rescisiune, pentru simplă lesiune, în contra orî căreî convențiunii, el răspunde însă de delictetele sau quasi-delictetele sale;

Considerând că Bobœuf fiind posesorul unui bilet la ordin, a cerut de la Max Lebaudy plata sumei prevădută în acest bilet, pe care acest din urmă îl acceptase în timpul minorității sale;

Considerând că decisiia atacată cu recurs, apreciând în mod suveran împrejurările și intențiunea cu care Lebaudy a semnat acest bilet, declară că s'a stabilit până la evidență că valoarea litigioasă a fost fraudulos postdatată, în scop de a înșala pe cei de al treile asupra capacității acceptantului;

Considerând că delictul său quasi-delictul civil comis de Max Lebaudy fiind astfel constat, Curtea din Paris condamnându'l a plăti lui Bobœuf suma care făcea obiectul acțiunii sale, departe de a viola textele

⁽¹⁵⁾ În acelaș sens sunt redactate articolele 1908 și 1909 din Codicele civil italian.

de lege visate prin recurs, a făcut din contra o justă aplicațiune a art. 1310 C. C. (art. 1162 C. rom.)⁽¹⁾.

Pentru aceste motive, respinge recursul, etc.

Adnotațiune. — Una din condițiile cerute pentru ca să existe delict sau quasi-delict, și prin urmare, responsabilitate, este ca faptul să fie imputabil autorului său⁽²⁾, adică să poată fi considerat ca rezultatul unei voințe libere, căci de câte ori nu există libertate, de atâtea ori nu există nici responsabilitate.

Ast-fel, smintitul⁽³⁾, copilul care nu are nici o pricepere (cpr. art. 62 C. pen.)⁽⁴⁾, sunt în imposibilitate de a comite un delict sau quasi-delict, și nu pot fi trași la răspundere pentru dauna adusă prin faptul lor, afară, bine înțeles, de responsabilitatea acelorora sub a căror pază ei se găsesc (art. 1000). «Acel ce s'aŭ păgubit de cătră acei lipsiți de minte, sau nebuni, sau de cătră prunci, dice art. 1737 din Codul Calimach (1308, 1309 C. austriac), pot cere împlinirea pagubei sale de la acei ce erau datori să aibă purtare de grijă asupra acest fel de persoană, ear dacă însuș a dat pricină la acest feliu de persoană, nu are drit să ceară ceva».

Minorul ajuns la o vârstă în care poate să și

(1) Veđi această decizie, publicată în *Gaz. tribun.* din 1 August 1899, No. 22409. Cpr. în acelaș sens, Cas. fr., 15 Nov. 1898 și nota lui A. Wahh, profesor la facultatea de drept din Lille, în *Sirey* 1899, 1. 225.

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1884, No. 49 și din 1890, No. 77. C. Iași, *Dreptul* din 1881, No. 49. Cas. rom. Bulet. S-a I, anul 1887, consid. de la p. 969. Pothier, *Oblig.* II, 118 urm. Alex. Degré, *Dreptul* din 1884, No. 21, p. 164. T. Huc, VIII, 407. Garraud, *Pr. de droit criminel*, 112 urm. și toți autorii afară de Merlin (*Répert. Vo Démence*, §, 2, No. 3. 4 și *Blessé*, § 3, No. 4) și Legraverend (*Instr. crimin.*), I, p. 462.

(3) Smintitul nu este deci, în genere, personal responsabil de delictele sau quasi-delicturile sale. «*Furiosi... nulla voluntas est*» (L. 40, Dig., 50. 17. Veđi și L. 5, § 2, Dig., 9, 2, *Ad. legem Aquilianam*). Cpr. Cas. fr. C. Caen și Lyon. D. P. 67. 1. 296. D. P. 55. 2. 117. D. P. 72. 2. 133. *Idem*. Laurent, XX, 446, etc. — *Contră*. C. Montpellier, D. P. 67. 2. 3. — Smintitul ar răspunde însă de actele sale, atunci când starea în care el se găsește ar fi rezultatul desfrânărilor sale sau a beției, pentru că, în asemenea caz, starea în care el se găsește se datorește culpei sale. Cpr. C. Caen, D. P. 82. 2. 23. Demolombe, XXXI, 490.

(4) După art. 828 din noul Cod german, copilul care n'a împlinit încă vârsta de 7 ani, nu răspunde de daunele cauzate altuia. Acel care a trecut vârsta de 7 ani, dar care n'a împlinit încă vârsta de 18 ani, este de asemenea iresponsabil, dacă nu are destulă pricepere pentru a avea conștiință de responsabilitatea sa, *wenn er bei der Begehung der schädigenden Handlung nicht die zur Erkenntniss der Verantwortlichkeit erforderliche Einsicht hat*. Aceiași soluție este admisă și în privința surdo-mușilor.

După *Landrecht* prusac (I, VI, § 41-43), aplicabil până la 1 Ianuar 1900, se poate din contra urmări dauna cauzată de un smintit sau de un copil în vârstă cel puțin de 7 ani, și aceasta asupra bunurilor sale personale, după ce se vor discuta mai întâi bunurile părinților și ale episcopului său, sub condițiunea de a lăsa atât smintișilor cât și copiilor, ceea ce este necesar pentru întreținerea și educațiunea lor.

deie sama de faptele sale (cpr. art. 63 C. pen.) și individul pus sub un consiliu judiciar pentru răsăpire, sunt însă responsabili de delicturile sau quasi-delicturile comise de dênșii (art. 1162). Această soluțiune, admisă prin decizia mai sus reproducă, nu suferă nici o îndoeală, art. 1162 din Codul civil fiind formal în această privință⁽⁵⁾.

Smintitul este de asemenea responsabil de faptul ilicit comis într'un interval lucid, în *suis induciis* (L. 9, Cod., 6, 22), sau *per perfectissima intervalla*, după cum se exprimă Justinian (L. 6, Cod., 5, 70), chiar dacă el ar fi fost mai în urmă interdiș. art. 448, § 2 nefiind aplicabil în specie⁽⁶⁾.

Aceiaș soluție este aplicabilă și individului care ar fi cauzat o daună altuia în stare de ebrietate, pentru că beția nu scutește de responsabilitate, de vreme ce este o culpă de a se îmbăta întru atâtea până a nu fi stăpân pe faptele sale⁽⁷⁾. «Dacă cineva cu vrerea sa, dice art. 1736 din Codul Calimach (1307 Cod. austriac), și-aŭ pricinuit lui o trecătoare întunecare a minții, rămâne răspunđător pentru paguba ce a pricinuit altuia, aflându-se în acest fel de stare; asemenea cade în răspundere acela ce a dat prilej ca păgubitorul să vie într'o asemenea stare»⁽⁸⁾.

În fine, pentru a reveni la chestiunea ce ne preocupă, femeia măritată este responsabilă de delicturile și quasi-delicturile sale, și n'ar putea, în asemenea caz, să opue lipsa de autorizare, pentru că, după cum foarte bine observă Toullier⁽⁹⁾, dacă, prin excepție, regula generală, înscrisă în art. 998, 999, n'ar fi aplicabilă femeilor măritate, li s'ar conferi dreptul și privilegiul de a și însuși averea altuia și de a produce pagube fără nici o răspundere. Ceea ce art. 1162 C. C. dice în pri-

(5) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 120. Sourdat, *De la responsabilité*, I, 16, 417, și toți autorii.

(6) Arntz, III, 475. Aubry et Rau, IV, § 444, p. 747, nota 5, în fine.

(7) Cpr. L. 11, § 2, Dig., 48, 19, *De pœnis*. Veđi Pothier, *Oblig.*, 119. Thiry, III, 204. Arntz, III, 475. Sourdat, I, 19 și 418. Demolombe, XXXI, 491. Al. Degré, *Dreptul* din 1884, No. 21, p. 164. Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, V, 147, etc.

(8) «Acel care prin grașala sa a perdut pentru moment conștiința actelor sale, dice art. 57 din Codul elvețian asupra obligațiilor, este obligat a repara dauna cauzată în această stare». Noul Cod german de la 1896 are o dispoziție identică (art. 827). Acest text adaogă însă în partea sa finală, că persoana care a cauzat o daună în stare de ebrietate, nu este responsabilă atunci când starea de beție nu se datorește greșălei sale. «*Die Verantwortlichkeit tritt nicht ein, wenn er ohne Verschulden in den Zustand gerathen ist*». Această soluție ar putea fi admisă și la noi, cu toată lipsa unui asemenea text. Cpr. Giorgio Giorgi, *op. cit.*, V, 147, în fine.

(9) Toullier-Duvergier, VI, partea I, No. 39, p. 32,

vința minorilor, este deci aplicabil și femeilor măritate ⁽¹⁰⁾.

În privința acestor obligațiuni, femeia măritată sub regimul dotal este responsabilă chiar asupra bunurilor sale dotale: «Considerând, țice foarte bine Curtea din Iași, că legiuitorul restrângând posibilitatea alienării fondului dotal la anume cazuri, a voit să garanteze pe femei contra pericolului *angajamentelor contractuale*, putând aceste contractări să vatăme viitorul ei și al familiei; n'a înțeles însă și nici n'a putut înțelege să creeze femeii dotale o pozițiune exorbitantă în societate, punând-o mai presus chiar de cât minorii, pentru a o declara neresponsabilă civilmente, chiar când ar cauza cuiva daune *din delict sau quasi-delict*; în așa caz, femeia dotală având la îndămnă un privilegiu, de care niminea altul în societate nu se bucură, ar deveni un instrument de daune și vexațiune, și ast-fel ar constitui în mijlocul societății un pericol permanent pentru însuș ordinea publică, neresponsabilitatea sa pecuniară fiind tot așa de revoltătoare din punctul de vedere al rațiunii, după cum ar fi injurioasă din punctul de vedere al moralei; Considerând că, dacă, în ipoteza angajamentelor contractuale, se poate reproșa celui ce contractează cu o femeie măritată, că a trebuit să cerceteze și să cunoască condițiunea dotală a averii ⁽¹¹⁾, așa că, în privința unui asemenea contract, să se poată invoca cu succes dispozițiunile limitative ale art. 1250, 1253, 1254 și 1265 C. C., nu e însă mai puțin adevărat că ar fi neechitabil și nelogic a se invoca aceleași texte de lege și atunci când e vorba de un delict comis de femeie, în asemenea cazuri neputându-se reproșa nimic celor de al treilea prejudecați fără de voința lor prin fără de legea femeii măritate; responsabilitatea femeii, și prin urmare, dreptul celor de al treilea pentru a fi despăgubiți, se poate urmări chiar și asupra imobilului dotal, aceasta în termenii art. 998, care conține în adevăr un principiu de ordine publică, etc.» ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Cpr. Pothier, VII, *Puissance de mari*, 52. Laurent, III, 100. Mourlon, I, 790. Baudry, I, 633. Thiry, I, 332, etc. — Femeia n'ar putea însă, fără autorizarea bărbatului, să hotărească prin o tranacție suma ce urmează a plăti persoanei daunate prin delictul său quasi-delictul sale. Cpr. Aubry et Rau, V, § 472, nota 24. Cas. fr. D. P. 70. 1. 158.

⁽¹¹⁾ «*Qui cum alio contrahit, vel est, vel debet esse non ignarus conditionis ejus*». (L. 19, Dig., 50, 17, *De diversis regulis juris antiqui*).

⁽¹²⁾ Veđi *Dreptul* din 1892, No. 62. Tot în acest sens este și jurisprudența franceză. Veđi D. P. 90. 2. 72. *Pand. Périod.* 93. 1. 527 și 95. 2. 145. Sirey, 88. 2. 134 și 89. 1. 212. Sirey, 1899, 2, 164. Guillouard, *Contr. de mariage*, IV, 1937 și 2096. T. Huc, VIII, 421. Baudry, III, 385. Sourdat, I, 172 bis. Vigie, III, 565. Laurent, XXI, 107. Jouffou, *Régime dotal*, 149. — *Contră. Tessier, De la dot*, I, p. 454. Odier, *Contr. de mariage*, III, 1251.

Am transcris anume în întregimea lor aceste considerante, redactate de D-l consilier G. Roiu, pentru că ele fac, în termeni clari și preciși, o adevărată aplicațiune a principiilor de drept, principii de altmintrelea admise altă dată atât în vechiul drept francez ⁽¹³⁾, cât și în dreptul roman, unde zestrea femeii condamnată pentru o crimă de lèse-majestate, de violență publică, de părintucidere, de otrăvire și de asasinat, era confiscată: «*Quinque legibus damnatæ mulieris dos publicatur: majestatis, vis publicæ, parricidii, veneficii, de sicaris*» ⁽¹⁴⁾.

Morala publică se opune, în adevăr, ca delictul femeii să rămăe nepedepsit atât penalicește cât și civilmente, și nepedepsit ar rămănea, dacă ea s'ar putea adăposti în dosul inalienabilității fondului dotal.

O lege care ar nesocoti această noțiune elementară de dreptate și de echitate, ar fi absurdă, și nu se poate crede că legiuitorul ar fi sancționat asemenea absurditate: «*Nemo credendus est velle absurda*», țice Grotius ⁽¹⁵⁾.

Aceiaș soluțiune este admisă, pentru aceleași motive, și *a fortiori*, în privința delictelor penale și crimelor comise de o femeie măritată ⁽¹⁶⁾.

Rămănea însă bine înțeles că, într'un caz și în altul, în timpul căsătoriei, delictul și quasi-delictul femeii nu vor putea fi urmărite de cât asupra nudei proprietăți a fondului dotal, pentru că, în tot timpul căsătoriei, veniturile fiind ale bărbatului (art. 1243), greșelele femeii nu pot cădea asupra lui, de oare ce nu i se poate imputa nici o culpă: «*Cum neque maritum pro uxoris obligatione conveniri posse constat, nisi ipse pro ea se obnoxium fecit. Certissimum enim est, ex alterius contractu neminem obligari*» ⁽¹⁷⁾.

În urma desfacerei căsătoriei însă, sau a separațiunii de patrimonii, urmărirea se poate exercita atât asupra fondului cât și asupra venitului dotal ⁽¹⁸⁾.

⁽¹³⁾ Cpr. art. 544 *Cout. de Normandie*. Veđi și autoritățile citate de Vigie, III, p. 315, nota 1. Troplong, *Contr. de mariage*, IV, 3319.

⁽¹⁴⁾ L. 3, Dig., 48, 20. *De bonis damnatorum*.

⁽¹⁵⁾ Grotius, *De jure pacis et belli*, II, 16, 22. Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3324.

⁽¹⁶⁾ Troplong, *op. cit.*, IV, 3319 urm. C. Alger, 21 Iulie 1898. Sirey, 1899, 2, p. 164.

⁽¹⁷⁾ L. 3, *in fine*, Cod., 4, 12, *Ne uxor pro marito*, etc. Veđi și L. 36, Dig., 24, 3, *Solutio matrimonii*, unde se țice că bărbatul nu poate suferi nici o pagubă din cauza delictelor femeii... *ne in perniciem mariti mulier punita sit*.

⁽¹⁸⁾ Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3297, 3326. Aubry et Rau, V, § 538, p. 614. — Principiile dreptului actual erau admise și în vechiul drept francez, în provinciile de drept scris (Troplong, *op. cit.*, 3321). Unele cutume, precum cea de Normandie (art. 544), admiteau din contra ca creditorii femeii dotale să poată urmări delictul și quasi-delictul sale asupra deplinei proprietăți a bunurilor sale dotale, fără a respecta usufructul bărbatului, Cpr. Troplong, *op. cit.*, 3321.

Usufructul fondului dotal nu va putea fi urmărit în timpul căsătoriei, de cât atunci când bărbatul ar fi fost complicele femeii, sau ar fi tras un folos oare-care din delictele sau quasi-delictele ei, sau în fine, s'ar fi obligat personal pentru dânsa, *nisi ipse pro ea se obnoxium fecit* (L. 3, Cod., 4, 12, tit. cit.)⁽¹⁹⁾.

Toate aceste chestiuni n'au fost judecate de Camera reclamațiunelor a Curței de casație din Franca, însă, cu toate acestea, le am atins în treacăt, pentru că ele sunt în legătură cu chestiunea rezolvită prin decizia de mai sus.

D. Alexandresco

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția III

Audiența de la 9 Februarie 1900

Președenția D-lui I. CERCHEZ, Consilier

Decisiunea No. 32

Traian D. Voinescu și Anastase Nicolescu cu Ministerul
Domeniilor

Privilegiu și ipotecă. — Privilegiul statului asupra imobilului vândut. — Transcriere. — (Art. 1737 și 1740 Cod civil).

Vânzarea bunurilor statului. — Plată în rate. — Urmărirea unui imobil cumpărat de la stat și plătit în rate. — Adjudecare. — Dreptul statului. — Dacă poate fi înscris în tabloul creditorilor. — Dacă adjudecatorul trebuie să continue cu plata ratelor. — (Art. 51, 52 și 57 din legea de la 1881 pentru vânzarea bunurilor statului; art. 506 Proc. civilă).

1) Statul are privilegiul asupra imobilului vândut, pentru plata prețului, dacă s'a transcris titlul care a transferat proprietatea cumpărătorului.

2) Când o moșie cumpărată de la stat și plătită în rate, a fost scoasă în vânzare de un creditor ipotecar al cumpărătorului și adjudecată definitiv, statul nu poate fi înscris în tabloul de ordinea creditorilor și distribuirea prețului, pentru ratele ce i se mai datorează, căci statul trebuind a fi plătit în rate pe un număr de ani determinat, nu poate cere prețul anticipat, și singurul drept ce se recunoaște statului este de a scoate în vânzare, pe comptul cumpărătorilor, conform legii de urmărire, lucrurile cumpărate de dânsii, pentru neplata ratelor la termenele fixate, sau de a urmări produsele și veniturile bunului de la care derivă datoria.

Ast-fel adjudecatorul unui imobil ce fusese cumpărat de la stat și plătit în rate, a cumpărat acel imobil cu sarcina de a continua să plătească statului

ratele la termenele fixate, și deci nu se poate libera de plata acestor rate trimitând pe stat să se înscrie la tabloă asupra prețului adjudecațiunei, în detrimentul creditorilor debitorului urmărit.

S'au ascultat: d-nii avocați D. Comșa și Emil Frunzescu din partea apelanților, în susținerea apelului; Pe d-nul avocat Al. Rioșeanu din partea Ministerului Domeniilor în combateri.

Curtea,

Având în vedere apelurile făcute de Traian D. Voinescu, A. Nicolescu și Ministerul Domeniilor contra sentinței Tribunalului Ilfov, secția de Notariat cu No. 170/99 apeluri care au fost conexe prin încheierea cu No. 380 din 5 Februarie a. c.;

Având în vedere că prin sentința apelată Ministerul Domeniilor a fost colocat în tabloul de distribuirea prețului rezultat din vânzarea unei treimi din moșia Ivănești din județul Ialomița, cu suma de 21000 lei, ca creanță privilegiată;

Având în vedere că moșia fiind din cele vândute de stat cu plată în rate suma de 21000 lei reprezintă o parte numai din prețul ce se mai datorește statului, adică atât pentru cât vânzătorul și-a conservat privilegiul prin transcrierea actului;

Având în vedere că Statul, ca și A. Nicolescu prin apelul lor, cer în principal ca Ministerul Domeniilor să fie trecut în tabloă ca privilegiat cu suma de lei 10112, care reprezintă restul datorat din preț pentru întreaga moșie Ivănești, iar în al doilea rând cu o treime din această sumă adică cu prețul ce se mai datorește prin porțiunea vândută forțat;

Având în vedere și apelul făcut de Traian D. Voinescu, unul din creditorii chirografari înscrisi în tabloă, care cere ca Ministerul Domeniilor să fie șters cu totul din tabloă, neavând drept a figura nici chiar cu suma de lei 21000;

Având în vedere că din desbaterile urmate și actele produse de părți rezultă în fapt următoarele:

La 6 Februarie 1886, cu titlu provisoriu No. 127, moșia Ivănești a fost vândută de Stat d-lor Marinache Popescu, Anastase Nicolescu și Nae Poenaru, cu preț de 240000 lei, din care s'a plătit la început lei 60000, iar restul de 180000 lei urma a se plăti în rate trimestriale, conform art. 45 din legea de la 8 Aprilie 1881 pentru înstrăinarea unei părți din bunurile statului; că cu actul autentificat și transcris la Tribunalul Ialomița sub No. 220/89 unul din cumpărători, Anastase Nicolescu, vinde porțiunea sa, adică a treia parte din acea moșie, fraților Gheorghe și Christofor D. Voinescu, în preț de lei 60000 din care i se plătește lei 39000, iar pentru restul în sumă de lei 21000, cumpărătorii și luaă obligațiunea de a plăti în rate la Stat, întru cât prin actul de vânzare se arată că moșia era cumpărată de la Stat cu plata în rate și părțile prevedeauă chiar să ceară Ministerului recunoașterea vânzării, conform art. 57 din lege; Este adevărat că o aprobare formală din partea Ministerului nu se vede să fi intervenit, dar vânzarea a fost confirmată în mod tacit, prin faptul că Statul a continuat a primi ratele de la noii cumpărători, cum probează certificatele administrației financiare Ialomița

⁽¹⁹⁾ Cpr. Troplong, op. și loco supra cit., IV, 3298, 3326.

cu No. 14310/98 și No. 24926/99; că partea cumpărată de frații Gheorghe și Christofor D. Voinescu fiind ipotecată lui Evloghie Gheorghieff și datoria nefiind plătită la termen, imobilul a fost pus în vânzare și cumpărat de apelantele Anastase Nicolescu unul din cei trei primii cumpărători de la Stat, cu suma de 214000 lei preț care s'a și depus; că cu ocazia facerii tabloului de distribuțiune a prețului, Statul fiind somat de adjudecatar ca să ceară înscrierea sa în tabloă ca creditor privilegiat, pentru plata prețului ce'i se mai datora din vânzarea întregii moșii Ivănești, sub cuvânt că imobilul trebuie să treacă, în proprietatea sa liber de orî-ce sarcină, conform art. 506 Pr. civ., Statula și cerut înscrierea sa cu întreaga sumă ce i se mai datora, dar n'a fost admis de cât cu suma de 35000 lei, adică cu ratele ce se mai datora pentru porțiunea vîndută; că tabloul fiind contestat de diferiți creditorî, cifra a fost redusă de Tribunal la 21000;

Avînd în vedere că e necontestat că Statul are privilegiul asupra imobilului vîndut pentru plata prețului conform art. 1737 al. I C. civ.; pentru a'și conserva însă privilegiul s'e trebuia să se conforme art. 1740 C. civ., adică să transcrie titlul care a transferat proprietatea cumpărătorului, ceea-ce Statul n'a făcut când a vîndut moșia lui Anastase Nicolescu, Marinache Popescu și Nae Poenaru; că singurul titlu care se vede transcris este actul prin care Anastase Nicolescu vinde partea sa fraților Gheorghe și Christofor D. Voinescu și după care prețul ce se va mai datora de aceștia și pe care urma a'l plăti Statului în rate, era de 21000 lei, sumă cu care Tribunalul a și admis pe Stat la tabloă ca creditor privilegiat;

Considerînd însă că Ministerul Domeniilor nu poate fi menținut în tabloă nici chiar cu această sumă, pentru cuvîntul că după legea de la 1881, sub imperiul căreia moșia a fost vîndută de Stat, prețul trebuia achitat în rate și în timp de 24 ani, așa că statul nu poate cere prețul anticipat; că numai cumpărătorul are facultatea după art. 46 a plăti cu anticipație ratele viitoare, că singurul drept care se recunoaște Statului prin art. 51 și 52 este de a scoate în vânzare pe comptul cumpărătorilor conform legii de urmărire bunurile cumpărate de dînșii pentru neplata ratelor la termenele fixate sa'u de a urmări produsele și veniturile bunului de la care derivă datoria;

Avînd în vedere că Statul a și usat de acest din urmă drept, acordat lui prin lege, prin aceia că a urmărit și încasat regulat ratele datorite, de la cumpărătorii moșiei, în orî-ce mîini ea a trecut prin vânzare; că chiar acum în urmă pentru rata de 1 Aprilie 1899 în sumă de 3155 lei 72 bani a fost urmărit A. Nicolescu, adjudecatarul și actualul proprietar al treimeii vîndută forțat din moșia Ivănești; că acesta depunînd suma sub recipisa No. 1467 a și făcut contestație invocînd aceleași mijloace ca și astăzi, dar i s'a respins definitiv prin sentința Tribunalului Ialomița cu No. 313/99 așa că între dînșul și Stat a rămas definitiv judecat că urmează să plătească ratele ce se mai datoresc din preț pentru porțiunea din moșia Ivănești cumpărată de el, și că nu este exact că prin adjudecare moșia a trecut în mîna sa, liberă de această sarcină;

Că A. Nicolescu, mai puțin de cât orî-care altul nu se poate dispensa de această obligațiune întru cât dînșul este unul dintre cei trei primii cumpărători ai moșiei de la Stat și știa în ce condițiuni vânzarea a fost făcută; că chiar de ar fi fost străin de acea vânzare, prin așipte și publicațiuni se arată că partea din Ivănești a fraților Voinescu ce se scosese în vânzare de succesorul creditorului Evloghie Gheorghieff, era cumpărată de la Stat cu plata prețului în rate; că prin urmare adjudecatarul orî-cine ar fi fost știa că moșia se vinde cu această sarcină; că dar el a trebuit să'și facă calcul și ținînd seamă de ratele ce se mai datora din preț și pe care avea a le respunde direct Statului, să nu ofere la licitație de cât un preț mai mic de cât valoarea moșia în realitate; că așa fiind adjudecatarul nu putea să se libereze de plata ratelor, trimițînd pe Stat să se înscrie la tabloă asupra prețului adjudecățiunii în detrimentul creditorilor, debitorilor urmăriți;

Considerînd că dacă această porțiune de moșie a fost vîndută de A. Nicolescu fraților Voinescu cu 60000 lei și acum se rescumpără de el cu 214000, cauza este că pe moșie au fost făcute îmbunătățiri care au sporit în mod așa de simțitor valoarea ei;

Avînd în vedere că față cu cele expuse, cată a se admite apelul lui Traian D. Voinescu și a se respinge cele-l'alte două apeluri;

Pentru aceste motive, decide: admite apelul făcut de Traian D. Voinescu în contra sentinței cu No. 170/99 a Trib. Ilfov, secția de Notariat, reformează în parte această sentință;

Respinge apelurile făcute de Anastase Nicolescu și de Ministerul Domeniilor în contra aceleași sentințe.

(ss). I. Cerchez, Sc. Popescu, G. Flaișlen, I. E. Dobrescu, Em. Anastasiu.

INFORMAȚIUNI

Academia Română premiînd opera originală «*Critica sistemului probelor-Comisiunii rogatorii interne și internaționale*» a d-lui D. G. Maxim, președintele secției comerciale a Trib. Iași, a dat o dovadă mai mult că distinsul magistrat și colaborator al ziarului nostru se presintă în tot-d'a-una cu lucrări de valoare necontestată, cari vor ocupa un frumos loc în literatura noastră juridică.

Profităm de această ocaziune pentru a transmite simpaticului nostru colaborator, sincerile noastre felicitări pentru această bine meritată răsplată.

D-l Ministru de Justiție a întocmit o comisiune compusă din d-nii Ath. K. Kivu, Președinte la Curtea de Apel București, Oscar Nicolescu, Prim Președinte la Trib. Ilfov și St. Cihosky, avocat și deputat, pentru a elabora un regulament pentru punerea în aplicare a noului Cod de Procedură Civilă, care va intra în vigoare la 1 Septembrie 1900.